

Orbán János Dénes

Diluvio fluvii requirunt alveos prios suos

Gál János erőteljesen kibontakozó költészete igazából csak ürügy ezen jegyzet megírásához. Nem akarom sem elemezni, sem dicsérni, sem kritizálni az ifjú poéta műveit, főképp érintettségem okán. De azért is, mert ő az a fajta, aki jól elboldogul magától is, megvan benne a kellő hetyke büszkeség, szimpatikus pimaszság, ám a szakma iránti mélységes alázat és a kellő fegyelem meg szorgalom is. Amennyiben ezt az egyensúlyt meg tudja tartani, beváltja a hozzá fűzött reményeket.

Amire föl szeretném hívni a figyelmet, az a jelenség. Miért van az, hogy egy ennyire ifjú tollforgató a 21. század második évtizedének legvégén anakronisztikus módon nem a kortárs trendeket követi, hanem visszatér a (humanista) irodalom gyökereihez?

A kérdésre nem fogalmaznék konkrét választ. Inkább elmondom, hogy idén egy olyan dokumentumfilmen dolgoztam, amely az erdélyi unitárius felekezeti oktatás történetéről szól. Az 1800-as évek elején a kolozsvári unitárius iskolaépület falainak egy része még sövényből volt fonva, mint teszem azt, Pápua Új-Guineában. Ugyanis nem futotta többre. Ám ebben a szürreális kégliben egy mai diák számára elképzelhetetlen mértékű volt a fegyelem és a követelmény. A diákoknak tudniuk kellett latinul és ógörögül, logikát, metafizikát és algebrát tanultak. Az osztályok és a fokozatok a következők voltak: deklinisták, komparisták, konjugisták, szintaktisták, etimologisták, poéták, orátorok. A szabályszegésért büntetés járt: a delikvensnek kidolgozott latin nyelvű orációval, vagy egy Ciceró-beszéd betanulásával és hibátlan felmondásával kellett a coetus, vagyis az iskolaközösség előtt bocsánatot nyernie.

Kíméljük meg magunkat az akkori és a mai diákok teljesítményének összehasonlításától. Ha valaki ellent szeretne mondani, akkor mutasson nekünk egy, egyetlenegy 15-16, ette fene, 18 éves

diákat, aki úgy versel latinul, mint a kamasz Janus Pannonius.

Aki szánakozón vigyorog, hogy felesleges, mi több, röhejes fontosságot tulajdonítani a holt latin nyelvnek, azt emlékeztetném arra, hogy a történelmet elnézve azért a latin – mint uralgó világnyelv – még legalább tizennyolc évszázadig dominálni fogja a statisztikát. Továbbá aki elzárkózik a latinitástól, kétezer év kultúrájától zárkózik el.

Ami a szabadverset illeti, teljes mértékben egyetértek Gál Jánossal: „Leginkább attól szabad, hogy a szerzője szabadon rámondhatja, hogy vers.” Persze nem tartom megvetendőnek, szó se róla, de elfogult véleményem szerint csak az írjon szabadverset, aki már bebizonyította, hogy jól bánik a kötött formákkal.

Kajánul megjegyzem, hogy valamilyen okból kifolyólag azok, akik bravúrosan bánnak a kötött formákkal, általában csak elvétve írnak szabadverset.

A kortárs magyar költészet – legfőképpen a fiatal – válságban van. Nemcsak a formaművészet tűnt el, hanem a humor, az erotika, az izgalom. Eltűnt a kaland a versből. Műveletlen vagy jobb esetben csak félművelt, a szakma csínját-bínját el nem sajátító, rövidtávú futásra berendezkedett alkotók produktumai töltik meg az irodalmi orgánusok közlési felületének 95%-át, és egyértelműen sokkal többen vannak azok, akik ilyen verseket írnak, mint akik ilyen verseket olvasnak. Persze, ki lehet jelenteni nyeglén, hogy ki a francot érdekel a múlt, minek a műveltség, mikor ott van minden szükséges információ a szerveren, ne olvassunk, csak írjunk, meg minek a gúzsba kötő forma, és miért ne éljünk úgy, mintha nem lenne holnap, de ki kell ábrándítanom mindenkit, aki így gondolkodik: nagy és maradandó költészet eleddig még csak azok tollából született, akik az évezredes hagyományokat követték, és a klasszikus módszereket alkalmazták. Azokból, akik a tudásért könyvtárba, az élményért pedig pokolra voltak hajlandók menni. Ez alól még az őstehetségek sem kivételek, amennyiben hosszú távon akarnak érvényesülni, előbb-utóbb el kell fáradniuk ezekre a helyekre.

Szerencsére az irodalomnak is van immunrendszere. A trendek, irányzatok jönnek-mennek és lecsengenek, és időről időre

– amikor a hülyeség már fárasztó, és kezelhetetlen módon szét-
árad – a költészet visszatér régi medrébe.

Ennek a jeleit látjuk most. Még ha ő is a legelokvensebb példa, de nem Gál János az egyetlen pályakezdő ifjú titán, aki visszatér a gyökerekhez. Ezek a fiatalok szorgalmasan tanulják a verstant, bárátkoznak a latinitással, és komoly műveltségi alapra építkeznek. Többen bevallották azt is, hogy így láznak a kor – és a közösségi média – bárgyúsága, sekélyessége ellen. Régebben konvenció volt kötött formában írni, manapság lázadás. A magam részéről mély-
ségesen pártolom ezt a mozgalmat, és szerintem nincs menőbb egy ifjú poétánál, aki aszklepiadészi strófába gyúrja a Facebook-posztját.

P. s.: A cím magyarul: *Árvízkor a folyók megkeresik régi med-
rüket*. Panek Zoltántól kölcsönözte Mózes Attila, aki regényt írt
ezzel a címmel. A frázist Gál János fordította latinra.

Fotó: Gál Tamara

GÁL JÁNOS 1999-ben született Buda-
pesten. Az ELTE BTK történelem alap-
szakán szerzett diplomát. Jelenleg mes-
terszakos tanulmányait végzi, emellett
zenetanárként dolgozik. 2017-től publikál
hazai folyóiratokban, 2019-től az Előre-
tolt Helyőrség Íróakadémia hallgatója.

Zenei linkek:

GÁL JÁNOS: Költő-
Író Imre balladája
(short version)
[https://youtu.be/
IHMdyqeXm-E](https://youtu.be/IHMdyqeXm-E)

GÁL JÁNOS: Mezőkövesdi dudánóták
<https://www.youtube.com/watch?v=6hChO71BLEg>